

dra escairada» (cf. *DECat* II, 397b39-401b9; *E.T.C.* I, 254). J. F. C. [Però potser el romànic hi ha intervingut més aviat per etim. pop. alterant algun NP àrab, possiblement *Kablúl*, f. *Kablúla* (*GGAlg.*, 403) de l'arrel panaràbiga *kbl* 'ser negre, fosc, afligir' amb una reduplicació com la de la Fo. IX (*khlila*), que recordo haver trobat en NPP. J. C.]

CAIS

Ravalet de Pinet (a l'O. de Gandia); l'inf. pronuncia *kádis* que pot resultar d'una ultracor. provocada pel nom de la ciutat de Cadis, que tothom coneix.

El nom es repeteix a Vilallonga de la Safor; i, pronunciat, *Cáis* —amb dièresi— a Vilamarxant, i amb una lleugera evolució fonètica: *El Caix* a Ràfol de Salem, i *Els Caix* a Gorga.

ETIM. Sembla ser el nom *Qá'is* NP registrat a Algèria (*GGAlg.*, 203a); nom de tribu, que coincideix amb el participi actiu del verb *qís* «mesurar, assajar, comparar» (Dozy II, 431).

D'aquí potser el nom de l'*Alcaessia* —que serà un derivat de *Qá'is* com un adjectiu femení *al-qa'isiya*— sèquia que des de Sollana dóna la volta a l'Albufera fins al Palmar (xxxI, 37.5 i 85a26), nom que SSiv, p. 33, dóna com a despoblat del terme de Sollana i com a alqueria antiga d'Almussafes; documentada en els anys 1248 i 1252. La *GGRV* situa aquest NL —grafiàt *Alcabecia*— allí mateix l'any 1804 (II, 121). N'hi ha un duplicat, *Alcaissia*, prop d'Antella (xxxI, 37.5) que la *GGRV* II, 91 grafia *Alcaicia*. J. F. C.

La CAIXA

1) *La Caixa de Vall-de-roures*, gran mola voltada de cingles a l'extrem ponent del terme de Vall-de-roures, anomenada també *Penya d'Asnar Laganya*: altra denominació, que li ve del capítol del temps de la Reconquesta, nom que sovint ha estat mal llegit com si fos *Asnar La Gaya* (cf. *DECat* v, 127b1-18). Oït la *káíša* a Morella i al Boixar per JCor., en les enquestes dels anys 1934 i 1941-44.

2) *Roc de la Caixa*, a la Roca d'Albera (xxv, 3.23), pujant del poble cap a la serralada fronterera.

3) *Gorg de la Caixa*, a Caixàs (xxvii, 56.5).

4) *Toll de la Caixa*, a Clariana, prop del riu Cardener (xlvi, 88.38).

5) *La Caixa*, nom d'una roca de mar, en el recinte de Peníscola (xxviii, 192.18).

6) *La Caixa*, mola arrodonida, en el te. de Crevillent; en el cim, 620 alt., és el trifini amb Asp i el Fondó de les Neus; molt inclinada pel costat de Crevillent (140 m.), més suau (però també 70 m.) pel costat O. (mapa Lledó-Davó).

DERIVATS:

7) *Cap dels Feners de la Caixeta*, a Arestui (xxxvii, 57.24).

8) *La Caixeta*, petita masia abandonada dalt d'un

serrat, un poc a l'Est de Sant Julià d'Uixols, terme de Castellerçol. NL recollit per JCor. l'any 1924.

ETIM. *Caixa*, del català «caixa» (< del llatí *capsa*, amb el mateix significat, cf. *DECat* II, 401b35-40) s'aplica generalment a penyes o roques que tenen forma de caixa, o bé a gorgs o tolls que tenen una forma cóncava que fa pensar en una caixa oberta i buida per dins. J. F. C.

10 *Caixàs, V. Queixàs, Queixans*

CAIXIGAR o QUEIXIGAR

Poblet dependent del te. de Sant Esteve del Mall¹ (Alta Ribagorça) (xix, 20.5) en direcció a Castigaleu.

PRON. MOD.: *kešigá, kišigá*, oïda per JCor. allí.

DOC. ANT. *Eschexigar* o *Chexigare* a. 840-877 (en documents que semblen suspectes de ser falsificats: cf. Serrano, *Not. hist. Ribag.* 117); *Caxiguar*, en el cens de l'a. 1495: *Caxigar* a. 1554 (Moner, *Bibl. Escr. Rbg.* 73); *Caixigar* a. 1620 (*BAEC* xi, 127).

HOMÒNIMS: *El Queixigar*, partida de les Viles de Turbó (Alta Ribagorça), baixant de Brallans a Torlarribera (xix, 80.14).

ETIM. Derivat col·lectiu de l'aragonès *caxigo* (castellà *quejigo*), mot d'origen cèltic (cf. *DECH* iv, 712a 16-714b23) que en el NE. d'Aragó és el nom més usual del roure. Tot i que modernament aquest mot no és usual enlloc a l'E. de la front. ling. (i es considera l'oposició entre el cat. *roure* i l'arag. *caxigo* com un dels criteris lexicològics que marquen el límit de les dues llengües), en temps antics l'àrea d'aquest celtisme devia ser més estesa, de manera que el mot va poder donar nom als llocs catalans que hem citat. J. F. C.

³⁵ 1 S'ha proposat el canvi del nom oficial de Sant Esteve del Mall en el de *Cajigar*, en català *Queixigar*. Esperem que es mantingui l'altre venerable topònim.

Cajola, V. Cajoleta

CAJOLETA, Font de la ~

En el Torrent de Migdia, a Montserrat. La font forma un recipient a la roca. Prové del diminutiu llatí *CAVEOLA* «balma petita» (vegeu *DECat* iv, 249b50-250a32).

Roca de la Cajola, és una partida de Portè (Brousse, *La Cerdagne Française*, 353). J. F.

CALA RATJADA

Poblat de Mallorca a la costa de Capdepera (coïe. *I. d'Or* vi, 15).

PARÒNIMS: *Punta-Ratjada*, al N. de la Punta Marloca (Eivissa) (xxxix, 1-13). *Coll del [o d'en] Ratjat*, a la costa de Cotlliure (xxv, 21.5, 37.14). *Cala Retgell* (m. Despuig) a la costa de Lluçmajor (entre *Cala Pi* i *l'Estalleta*).

ETIM. Del català *retxa, retja*, en el sentit de 'ratlla', balears (cf. *DECat* vii, 225a17-b26, *retxat* 226a6 ss.; i per a la *tj* anòmala i la complicada història del mot,